

VAN LANG VERVLOGEN DAGEN

DOOR

ARTHUR HERCKENRATH.

Om U eenigszins een beeld te geven hoe de toestand op tandheelkundig gebied was, toen ik mij daaraan begon te wijden is 't misschien het beste dat ik vertel hoe 't mij verging. Allicht zullen er onder de jongeren enkelen zijn, die zich daarvoor interesseeren, en daardoor beter zullen begrijpen hoe moeilijk 't was voor de oudere collega's hun plaatsje onder den tandheelkundigen zon te veroveren.

Het was dan in den jare 1891 dat ik mij voornam tandarts te worden. Toen dat eenmaal vaststond ging ik natuurlijk op informatie uit. Men moest toen twee examens doen, het eerste was 't theoretisch tandheelkundige examen, 't tweede het practische.

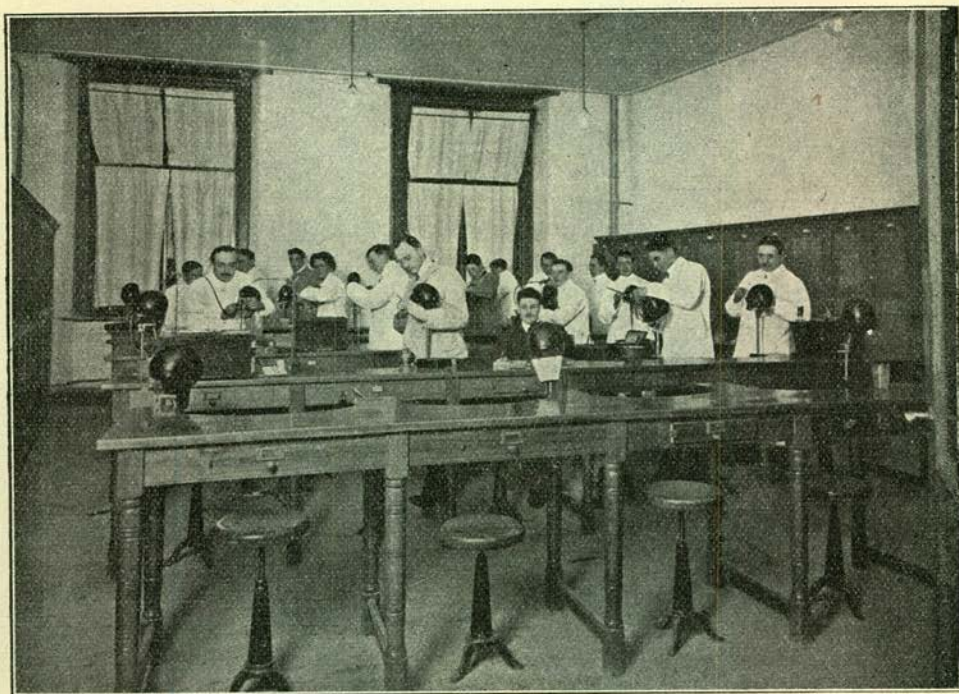
Om zich voor 't theoretisch examen te bekwamen moest men zich zelf redden. Enkele aspirant-tandartsen gingen in de leer bij een tandarts, anderen moesten maar zien hoe ze er kwamen.

Gelukkig voor mij was er een tandarts, die 's morgens een polikliniek aan huis hield en hij was zoo collegiaal mij toe te staan daarbij aanwezig te zijn.

Daar mocht ik toekijken hoe er getrokken werd, leerde diagnose maken, de gebruikte tangen schoon maken en zijn sigaren rooken.

Een heel enkele keer mocht ik toezien bij de behandeling van een patient voor een vulling of helpen bij 't maken van een goudvulling, n.l. het kloppen met den hamer.

Wat de theoretische kennis betreft, die moest men zich door zelfstudie zien eigen te maken. Nu was dat voor een jong-mensch die zoo van de H. B. S. kwam zonder eenige contrôle niet zoo eenvoudig. Maar 't bewustzijn dat het moest deed ook hier weer wonderen.

Phantom-zaal 1910 — Payenborg.

Toen kwam, bij mij, na eenigen tijd zelfstandig gestudeerd te hebben de hulp in den vorm van een repetitor en wel een arts, prosector aan de Universiteit te Leiden.

Het theoretisch examen kon men aan een der Rijks-universiteiten of die te Amsterdam afleggen.

Ik koos, natuurlijk, Leiden. En na een jaar was ik zoover dat ik voldoende van anatomie, physiologie, pathologie, theor.

tandheekunde, pharmacie enz. afwist om mij aan dat examen te onderwerpen.

Ik weet niet of veel collega's uit mijn tijd er veel moeite mee hadden, maar ik slaagde gelukkig bij 't eerste examen. Sommige aspirant-tandheekundigen gingen wel eens „hooren" op zoo'n examen en ik zal nooit vergeten hoe één daarvan mij vertelde, na dat „hooren", dat als men hem geëxamineerd had, hij zeker geslaagd zou zijn. De proffen vroegen b.v. naar die beestjes in den mond, die men onder het „mieskroop" bekijkt. Dat die lang over het examen gedaan heeft behoef ik zeker niet nader toe te lichten.

Nu, ik was er door! Maar nu kwam de tweede étappe. Dat was moeilijker. Er waren er, die bij een collega werkten en daar alles leerden of niet leerden; maar je begon met college te loopen in Utrecht.

's Morgens plm. 9 uur op de kliniek aan de Neude 3 maal per week waar Dr. Dentz telkens een patient onder handen nam en dan den een of den ander liet onderzoeken wat de klachten waren en ons af en toe ondervroeg naar wat wij nog wisten van 't theoretisch deel der tandheekunde. Het practische deel was vooral 't constateeren waar de patient pijn had, wat 't voor een ziektegeval was en bij kinderen wat melk-, wat blijvende tanden waren enz. enz. Maar veel was 't natuurlijk niet. Want wanneer we, vijftien of twintig in getal, om den stoel stonden bleef er voor de achteraf staanden niet veel te zien of te doen over.

Dan was er ook nog éénmaal 's weeks 's avonds een college. Het einde van 't liedje was dus, dat men zoo gauw mogelijk in 't *buitenland* zich ging wijden aan de practische zijde van 't vraagstuk.

De meesten deden dat in Duitschland en (of) Oostenrijk. Een enkele ging naar Londen en wie 't kon betalen naar Amerika. Dat was natuurlijk 't summum. Het is van geen belang aan welke buitenlandsche universiteiten ik studeerde. Maar na een tweetal jaren deed ik mijn examen en slaagde. Dat was nu iets heel ongewoons, want in mijn tijd was 't *niet*

slagen meer regel. En terecht. Het examen duurde 's Maandags en 's Woensdagsmorgens van plm. 9-10 uur en Vrijdags van 10—2—3 uur. Dat was de dag dat men zijn proefstuk moest maken en omdat 't moeielijkste toen de goudvulling was, ging daar zoowat alle tijd mee heen. Een strenge keuring van de goudvulling volgde en daarmee was 't afgelopen.

Het spreekt dus van zelf dat een examinerator in zoo'n kort tijdverloop niet precies kon weten of een student zijn zaakjes kende of niet. Haperde er dus iets aan, het behoefde niet veel te zijn of men ging de laan uit, zoodat drie, vier keeren afwijzen nogal eens voorkwam.

Zoo heb ik er een gekend die ons, Haagsche, spoorstudenten in den trein meedeelde: „Ik heb vandaag examen, maar ik heb mijn goudstoppers maar niet meegenomen, want ik kom toch niet aan de beurt.”

Hij deed steeds twee keer examen per jaar; wat mocht. Toen ik assistent was heb ik hem ook weer examen zien doen. Om kwart over 9 begonnen werd hem om kwart voor 10 verzocht Vrijdags terug te komen. De Woensdag was niet noodig en dat stond dus gelijk met een afwijzing. Maar de Lector had al lang begrepen hoe 't er mee stond. En ik ook. Alleen hij begreep er niets van.

Na een 10 of 12 keer examen te hebben gedaan is hij toch geslaagd.

Ik was na mijn examen naar Duitschland gegaan toen mij daar 't telegram bereikte waarbij mij 't assistentschap werd aangeboden.

Nu, dat werd direct geaccepteerd, want het was een erg begeerd baantje, want al gaf men zelf geen onderwijs 't was een pracht-oefenschool. Er kwamen toen zoo ongeveer een dertig patienten per keer en dat driemaal in de week en bijna steeds extracties.

Slechts een heel enkele keer was er een patient voor een vulling of tandsteen verwijderen.

De Lector was de man die onderwijs gaf en mijn beoefeningen bestonden behalve in 't extraheeren enz., in 't uit-

zoeken van niet al te gemakkelijke gevallen voor de examinandien en 't platen ophangen als er 's avonds college was.

Die platen waren teekeningen door den Lector eigenhandig gemaakt en ze waren prachtig.

Na bijna een jaar assistent te zijn geweest ging ik mij vestigen en Collega Coebergh werd mijn opvolger. Ook hij heeft 't benauwde lokaal op de Neude nog gekend waarna echter spoedig verhuizing volgde naar 't gebouw op de Wittevrouwensingel. Dat was een reusachtige verbetering, want op de Neude was 't niet langer uit te houden. Toen kwamen er al meer studenten en stond dan een tot een twintig, dertigtal aangegroeid, aantal studenten om den operatiestoel waarbij de Lector zat. Dan was er de assistent met zijn extractiefauteuil en spoelbakken, verder een schrijver, die de patiënten inschreef en noteerde wat er gebeurd was en tusschen alles door dribbelde dan nog Tonia, de meid, die de bloedende slachtoffers hielp en suste.

Zoo was 't in mijn tijd. Voor den assistent was toen bij 't onderwijs nog geen plaats.
